

अनुक्रमणििका

प्रकाशनम् -
संस्कृतभारती

‘अक्षरम्’ ८ उपमार्गः, २ षट्ः
गिरिनगरम्, बेङ्गलूरु - ८५

© प्रकाशकस्य एव

प्रथमावृत्तिः - १९९४, ५,०००
द्वितीयावृत्तिः - १९९८, ५,०००
तृतीयावृत्तिः - २०००, ५,०००

मूल्यम् - रु. ७.००

मुद्रणम् -

स्थान् प्रिण्ट

बसवमगुडि, बेङ्गलूरु - ४

NATWA NIJANTAM - A
work book for advanced study,
connected with Natwa and
Nijanta, compiled by
Janardana Hegde.
Publisher : SAMSKRITA
BHARATI, 'Aksharam', 8th
Cross, II Phase, Girinagar,
Bangalore - 560 085.
Pages : ii + 30 Price: Rs. 7.00
Third Print: November 2000
Printed at : SPAN PRINT,
Basavanagudi, Bangalore - 4

१. णत्वम्

- १.०. उपक्रमः/१
- १.१. सखण्डम्/अखण्डं पदम्/१
- १.२. अखण्डपदे नो णः/२
- १.३. व्याधाने सत्यपि नो णः/३
- १.४.१. समस्तपदे (सखण्डपदे) नो णः/४
- १.४.२. संज्ञायां नो णः/५
- १.५. णत्वनिषेधः/१
- परिशिष्टम्-१-णत्वम्/१०
- परिशिष्टम्-२-णत्वनिषेधः/११

२. णिजन्ताः (प्रेरणार्थकाः)

- २.०. उपक्रमः/१२
- २.१. णिजन्ते पदव्यवस्था/१२
- २.२. प्रयोज्यकर्ता & प्रयोजककर्ता/१६
- २.३. प्रयोज्यकर्तुः द्वितीया कुत्र ?/१६
- २.३.१. अकर्मकधातूनां णिजन्ते प्रयोज्य-
कर्तुः द्वितीया/१८
- २.३.२. गत्यर्थकधातूनां णिजन्ते प्रयोज्य-
कर्तुः द्वितीया/१९
- २.३.३. बुद्ध्यर्थकधातीनां णिजन्ते प्रयोज्य-
कर्तुः द्वितीया/२०
- २.४. गत्याद्यर्थकभिन्नस्थलेषु तृतीया/२४
- उत्तराणि - २७

१. णत्वम्

१.० उपक्रमः -

पुष्पाणि, ज्ञानाति, विकीर्णः, रामाणाम्, देवानाम् - इत्यादीनि पदानि परिशीलयन्तु
भवन्तः । अत्र क्वचित् नकारः श्रूयते, क्वचित् णकारः श्रूयते । अतः कुत्र
णकारः इति ज्ञातुं यथा शक्येत तथा अत्र अभ्याससहितं विवरणं दीयते ।

१.१ अखण्डं/सखण्डं पदम् -

णत्वज्ञानात् पूर्वम् अखण्डपद-सखण्डपदयोः अर्थः ज्ञातव्यः । अखण्डं पदं नाम
असमस्तं पदम् इत्यर्थः । यथा - रामेण, अर्केण इत्यादयः । सखण्डं पदं नाम
समस्तं पदं संयुक्तपदम् इति वा ।

(प्र + योगेण - अत्र 'प्र' इत्यपि पदम् एव । यत्र पूर्वपदम् उपसर्गः अव्ययं वा
भवति तदपि पदम् एव ।)

अभ्यासः - १

अधोनिर्दिष्टेषु पदेषु अखण्डपदानि '✓' चिह्नेन, सखण्डपदानि
च 'x' चिह्नेन च अङ्कयन्तु ।

यथा -

(i) रामेण (✓) (अखण्डं पदम् इत्यर्थः)	(ii) रामनाम (x) (सखण्डं पदम् इत्यर्थः)

१. हरिणाम् ()	२. कपीनाम् ()	३. प्रयाणम् ()
४. हरिणा ()	५. कालक्रमेण ()	६. विशेषणम् ()
७. गृहनाम ()	८. प्रयोगेण ()	९. परिणामः ()
१०. रामेण ()	११. कार्यक्रमेण ()	१२. दर्शनम् ()
१३. सङ्ग्रहणम् ()	१४. कृष्णः ()	१५. ऋणम् ()
१६. रागरक्तेन ()	१७. हरेण ()	१८. कर्मणि ()
१९. कार्यकर्तृणाम् ()	२०. एतादृशानि ()	२१. उदाहरणानि ()
२२. एतादृशेन ()	२३. पुष्पाणि ()	२४. गुरुणा ()